

Mog jelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 ft, félfévre 6 ft, évnegyedre 3 ft o. ó.

Helyben előzetesen Demjén L. és Keresztény Pál urak kereskedésében, hol egyes számok is kaphatók.

Szerkesztői szállás: belső-tordautóza 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetéseket felvételre: Helyben: a kiadóhivatalban, Demjén László könyv- és keresztes Pál papírkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (királyutca 60. sz.) Bécsben: Haenstein és Vogler (Neuer Markt 11. sz.) Oppeln Alajosné (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse of. Zeitungs-Agent (Stadt-Seilerstätte 2.) Süddeutsche Annoncen Expedition Stuttgart.

Nyitási cikkeket: sora után 20 kr. előleg beiktatása mellett a szerkesztőséghez czímzendők. Előfizetéseket s hirdetéseket a vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Kolozsvár képviselői kisebbségének felirata,

melyellyel az általa kidolgozott város-szervező munkálattal a magyar királyi belügyminiszternek benyújtotta.

Főméltóság magy. kir. miniszter ur!

Kolozsvár szab. kir. város ez évi január 12-ki képviselői közgyűlésében, az 1870. XLII. t. cz. rendelete és Nagyméltóságod múlt évi szept. 1-én kelt intézkedése következtében, a 40-es bizottság által múlt évi december 18-án előterjesztett „Szervező-rendszabályzat” javaslatát folytatólag tárgyalása közben nevezetes eset fordult elő, hogy az 53 jelen volt képviselő közül 25-ön annak kijelentése mellett, hogy a javaslat részletes vitatásába bele nem bocsátkozhatunk, s egy írásban beadott és jegyzőkönyvre vétetni kívánt „Nyilatkozat”-ban fenntartva az iránt jogunkat, hogy ezen szervezési ügyben saját elveink és meggyőződéseink szerént dolgozzunk. „Külön Javallatainkat” a képviselőnek a magas kormány elébe juttatás végett a tárgyalás bevezető beszédre beadhassuk, székeinket elhagyva, a gyűlésteremből testületileg eltávoloztuk.

Minket, Főméltóságú Miniszter ur, e lépésre súlyos indokok, megelőző aggasztó események, és férfui meggyőződés bírtak, miket Nagyméltóságod részint külön javallataink indoklásában, részint itt találunk fel és a miket azért sorolunk nyíltan elő, hogy a lehető gyánusításoknak elejét vegyük, hogy nézeteink, elveink és javallataink irányában Nagyméltóságod figyelmét és azon jóakarát megnyerjük, mely szükséges arra, hogy mint legfelsőbb hatóság, elfogasságolt menten és szigorú igazsággal ítélessen a közöztünk és a 40-es bizottság munkálattal pártoló képviselő társaink között fenforgó sarkalatos vitás kérdésekben; Nagyméltóságodtól függ, hogy a mit mi, ugyanazon család tagjai, saját házuk tűzhelyénél keblileg és barátságosan eligazítani nem tudánk, hogy t. i. a városunk szervezése körüli nézetkülönbségeket, melyek kétségkívül mind egy t. i. a városunk iránti szeretet forrásából származnak, mindnyájunk megnyugtatására kiegyeztessük, e célt Nagyméltóságod államférfui bölcsesége s a törvényesnek, igaznak és helyesnek részrehajlás nélküli méltánylása és elismerése által elérnünk sikerül, és ez uton lecsillapulnak a kedélyek, s ismét visszatér városunkba és polgártársaink közé az eltávozott egyetértés és béke szelleme.

Ime indokaink.

Midőn főispánunk székét elfoglalta, részünkről azon nézet nyilvánult, hogy functionak az 1870. XLII. t. cz. 39. és 91. §§-ei értelmében csak a bizottság megalakulása után kellene kezdődni; e nézet csak mintegy elfolyozottan volt kifejezve a képviselői gyűlés jegyzőkönyvében, ezt is a magas kormány intenciói iránti, tudva levő loyálisunk mellett, csak törvényiszteletünk parancsolta megtéteitünk. Azonban aggodalmat költött csakhamar az, hogy képviselői közgyűléseinkben az elnökséget többé nem az általunk választott polgármester, hanem csaknem mindig a főispán ur vitte. Ezt is elhallgattunk volna; de a szervezés előkészítésére sept. 13-ra a főispán ur által egybehívott képviselői közgyűlés azt igen érzékenyen feljutotta, s határozatai által a kedvetlenségek, bizalmatlankodás és egyenlenség egész kutyajévé vált. Kértük a főispán urat és pártveit: „állapítsanak meg előbb a szervezési alapelvek, hány tagot s mily utasítással küldjön ki a képviselőt? ne titkos szavazással, hanem mint más törvényhatóságokban, közegyetértséssel, compromissum után legyen a kiküldés, mellőzessék e fontos tényről a személyes és pártédek, véltessék tekintetbe minden jogos igény, tehetség és jóakarát, nyitassák tér mindenkinek, a ki városunk sorsát hosszú időre eldöntő ezen nagy következtetés munkaságban részt venni óhajt, mert mindnyájan adóilleték; egyenjogú polgárok vagyunk.” ... Nem hallgattunk meg. Tulsó oldali képviselő társaink nyomtatott czédulákkal jelentek meg a gyűlésen, czédulájukon 40 tag neve volt, tehát mind a modalitás, mind az egyének ki léte és száma előre, gyűlésen kívül, kétségtelenül párt-megállapodás folytán ki volt csinálva, a közgyűlési tárgyalás csak formásága törpült, mely firmát adjon e párt-megállapodásnak. Minket ez önző és igazságtalan eljárás bántott, a gyűlést bosszankodás közt többen elhagytuk, az ott maradtok közül is sok nem szavazott, és így a gyűlés a főispán ur és párja óhajlása szerénti 40-es bizottságot a nyomtatott czédulák értelmében megválasztotta, kötelességévé téve, hogy munkálattal október 15-re adja be. Némelyek még akkor is kívánták, hogy a mi részünkről is neveztesse a bizottságba pótegyéneket: azt nyertek teletül egyikőtől: majd a munka megvizsgálásánál is szükség lesz tehetséges emberekre, a másiktól: arra nincs semmi szükség, harmadiktól: elmaradhat minden hátrány nélkül. Így jött létre, Nagyméltóságú Miniszter ur, a kolozsvári 40-es szervező bizottság, részint ellenünkre, részint részvételünk nélkül.

A 40-es munkálattal három nappal előre nyomtatásban kiosztván, december 19-én került a képviselői elébe. Megdobbanva kellett látnunk annak számos hi-

nyait, különösen pedig mint szerfelett lényegest, azt, hogy városunk autonómiaja életgyökerén van megtámadva; mert e munkálattal a bizottsági gyűlések ideje nem volt szabatosan meghatározva, a közigazgatás súlyponja a személyes felelősség elvéből indulva ki, egy ember által el nem viselhető összes felelősségi terhével a polgármesterre volt fektetve, a tanács minden tekintély és felelősség nélkül csaknem feldolgozó géppé téve, a város két millió érő vagyona kezelése elegendőleg nem volt ellenőrizve, a polgármesternek 500 frtüg a pénztárból szabad rendelkezési jog adva, a kezelő hivatalok rendezése, főleg pedig a levéltár egy modern de gyakorlatlatlan elvre, mindkét rendőrségi ellenben az európai közpaspasztalással és közrendészeti tudományjal ellenkező elvekre volt fektetve, a tisztii személyzet létszáma és fizetése népünk adózási erejét kimerítő módon felcsigázva, a választókerületek nem törvény szerént alakítva sat.

Első tekintetre látszott, hogy itt városunk léte vagy nem léte forog kérdésben. Mi egy ily kezdeményezést erkölcsi támogatásunkkal nem segíthetünk, sőt tiltakozólag ébredt fel bennünk a lelkiismeret és kötelesség szava, s elhatároztuk, hogy e munkálattal megváltoztatására minden befolyásunkat felhasználjuk a gyűlésben, ha itt célt nem érünk, a hírlapi téren és a társadalomban. Egyikünk e felfogásunkat a gyűlésen terjedelmesen indokolván, kijelentette, hogy ama munkálattal — mely autonómiaunk sirtját ássa meg — részletes vita alapjául el nem fogadják, hanem a szervezésre vonatkozó ellenkező alapelveit részletesen kifejtve, a közegyetértséget tekintet nélkül indítványozta, hogy a közgyűlés határozza el legelőbb azt: minő elvekre akarja alapítani a szervezés művét? „egyedül a polgármester személyi vagy a tanács együttes felelőssége elvére-e?” és ha az utóbbit akarja, nevezzen ki a 40-es bizottság álláspontján levő és az indítványt pártoló képviselők közül három-három tagú bizottságot, mely az indítványban előadott, rövid időn formulázva beadandó munkálattal a 40-es munkálattal egyeztesse, s az így közegyetértséssel létre jövő munkát terjeszse a közgyűlés elhatározása alá.

A 40-es bizottság jelen levő tagjai nem tudták védni műveket, s bár alig múlt volt el 6 óra, az idő eltelése szinlelt indokálva fogva a tárgyalásnak e napról elhalasztását kérték; mi, amár többségben voltunk, vonakodván a kedélyek felingerlésétől, bele egyeztünk, s a midőn harmadnapon a tárgyalás folytatva lett, egyeztetési, békitő irányú indítványunk halgatással melőztetett, s a 40-es munkálattal az e közben magát szervezett párt 30 szavazata által a főispán urnak a szervezési kérdés kitűzésében elkövetett részrehajló és erőszakos eljárása következtében részletes, vita alapjául elfogadottat. Mi a szavazási kérdés helyességébe bele nem egyeztünk és így a többség, megállapításához hozzá nem járulásunkat élő szóval nyilván és ülve-maradással jelentettük ki. A közgyűlés méltatlankodás érzései közt oszlott el. Sokan állíjják, hogy mi, ülve-maradók alig egy-két szavazattal voltunk kisebbségben.

Itt tehát másodsor nem hallgattunk ki, békejobbunk az uralkodó párt által visszautasítottat.

A képviselői gyűlésben folytatott vitákat élénken vizsgáltozta a sajtó és a társadalom, s ezek a közvéleményt részünkre naponta kedvezőbbre hangolták. Alig volt kör, melyben a tanács eltörlése s a polgármesteri mindenhatóság visszavételére nem talált. E tapasztalat és a másodnapi tárgyaláskori főispáni erőszakos eljárás, vagy — a mi szinlelt hihető — az indítványpártiak munkálattal való megismerkedés rejtett indoka arra bírta a 40-es munkálattal pártolókat vezéreit, hogy az indítványt pártolókkal négy-négy megbízott kiküldésében egyezzenek meg a kik vegyék alapul a 40-es munkálattal, illeszkék be abba az indítvány elveit, s a miben megegyeznek, mindkét pártúra nézve legyen a közgyűlésen is kötelező. Mi teljes jó hiszeműleg megjelentünk, munkálattal közöltük, elveinket megismertettük, amár kivált eleinte nehezen, de sokban megállapodásra jutottunk; s midőn négy nap tanakodás s a két munkálattal nevezetesebb résznekek egyeztetése után, már csak az eredmény összehasonlása és szövegezése volt hátra, a 40-esek kiküldöttjei az egyezkedési felbeszakították, kinyilatkoztatván, hogy ők tovább nem egyezkednek, hanem vigyük indítványainkat a közgyűlés elé s ott szerezzünk azoknak többséget. ... Békére nyújtott jobbnak harmadszor utasítottat vissza. Most kihallgattak ellennézetű képviselő társaink, de bizalmunkat s jó hiszeműségünket egy egész pártunkat sértő bánással viszonozták.

Még most is hajlandók voltunk az ellenkező nézetek egyeztetésére. A midőn a 40-es munkálattal pártolói a január 5-ki közgyűlésre feltűnő nagy számmal megjelentek, s az utóbbi gyűlés jegyzőkönyve megállapításakor negyedszer kísérlettük meg a nézetek kiegyeztetését, kérvén a 40-es munkálattal pártolókat, egyezzenek bele abba, hogy a jegyzőkönyvben a múlt gyűlés tárgyalásának szavazási és enunciatív része történelhíven adassék elő, s e czéltól, a jegyzői szövegezéssel szemben egy másik írásbeli szövegezt ajánlottunk; de a többség megreven vétele álláspontját, a főispán ur pártunknak a városi törvényszéknél szolgált egyik tagját törvény és gyűlési végzés nélkül tetleg kívánta szólásjogától megfosztani, sőt egy tag tárgyalásközben végzést akart rögtön-

nöztetni a velünk egynézetben volt törvényszéki tagok kizárására, miáltal oly ingerültség és zaj támadt, hogy a közgyűlés határozat nélkül oszlott szét.

Tehát negyedszer is elzárattott előttünk az alkalom, hogy városunk javára célzó nézeteinket érvényesíthessük, békeajánlatunk és kérésünk ez alkalommal is mellőzve lön.

E sokszoros sérelem, polgári és képviselői jogunk gyakorlásának ily mesterséges megállása, ez elkéserítő pártérszak birt arra, hogy miután állattuk azt, hogy a főispán elnökle alatt e mindnyájunkat érdeklő fontos városi közügyet közmegnyugvára el nem intézhetjük: még az nap — u. m. január 5-én polgármesterünket 41-en — mind képviselők — írásban felkértük arra, hogy miután a főispán elnökle az 1870. XLII. t. cz. 39. 91. §§-keibe ütöküz, s azon törvény és a házszabályok 1. fejezete 1. §-ke a képviselői elnökséget a polgármesterre ruhazza: hívja össze a képviselőket, vezesse a szervezésügyi tanácskozásokat, s az átmeneti egyéb teendőket saját törvényes hatáskörében intézze el. De mi polgármesterünk kérésünk teljesítésén gondolkodott, a főispán január 8-kára gyűlést hirdetett, azon pártja egész hatalmával megjelent, s a helyett, hogy a jegyzőkönyvet elkészítette volna, szokatlanul a jegyzőnek szóla szót adott, az egy scartetából a január 5-ki végzésnek módosított formulázását olvasta fel. Mi ezt sem találtuk történelhűnek, egyikünk írásban adott be egy ellenformulázást; kértük, hogy miután indítványunk teljesen elejtett, legalább nyujtsanak biztosítékot jegyzőkönyvileg arra nézve, hogy a részletes vita alkalmával lényeges, elvi, sőt szerkezeti módosítások tételétől is nem leszünk elzárva; de sikertelenül. A többség leszavazván, a részletes vita iránt január 5-én törvénytelenül hozott határozat jegyzőkönyvileg jóváhagyottat.

Ezután két nappal kaptuk polgármesterünk január 10-én kelt azon választát: „hogy a főispáni eskülettel ótai folytonos gyakorlattal szemben, a törvény értelmezésében nem bocsátkozhatván: kívánatunknak eleget nem tehet.”

Ily előre ment számtalan okok szomorú okozata, Nagyméltóságú Miniszter ur, az, hogy mi teljesen meggyőződve arról, hogy városunk autonómiaja fenntartására irányuló elveinket s munkálattal bármily csekély részét a 40-es munkálattal főispánunk elnökle alatt gyűlésileg be nem vihetjük, jegyzőkönyvileg fenntartva jogunkat munkálattalunknak egész terjedelmében Nagyméltóságod elébe juttathatására nézve, a január 12-ki képviselői gyűlésből 25-ön — testületileg eltávoloztuk. És most üresen hagyt padjaink során otthagya választóink aggodó figyelmét, nyílt homlokunk nyílt séhével Nagyméltóságod elébe járultunk s polgári és képviselői jogsérelmünk orvosoltatását tisztelettel kérjük. Hogy a miénk és a 40-es bizottság munkálata alapelvei közt még most is nagy elvi különbségek vannak, mellőzött külön javallataink és azok indoklása nyilvánvalóvá teszik. Hogy mi, kik szinlelt városunk adóilleték s jogosult polgárai vagyunk, kezdetül fogva mostanig, mintegy titkos liga megállapodásai következtében, rendszeresen és egész terjedelmében el voltunk rekesztve attól, hogy városunk javára célzó nézeteinket a maga helyén érvényesíthessük, hogy minket a többségben levő 40-es pártiak csak mintegy kegyelemből hallgattak ki, s minden jó törekvéseinkben leszavazták, ez az előrebocsátottakból világosan kitűnik.

Nagyméltóságod előtt tudva van, hogy szabad polgár és szabad község nélkül szabad haza nem lehet; a világtörténelem megható tanuságát szolgáltatva Spanyol és Olaszország hanyatlásában, mely országok városai autonómiaja elvételével kívántak megijedni. ... Városunk már is sokat veszített a szóközi hivatal megszűntetésével, ma-holnap a főispáni intézmény is törvényesen életbe lépik. Áldozatainknak itt meg kellene állapodni. Erdély magyarságának fővárosa és központja Kolozsvár; ez törvényhatóság volt századok óta, nem most nyerte azt; autonómia nélkül egy évtized alatt ez egykori hatalmas városból egy anyagilag és szellemileg eltörpült kis város lesz. A vasut osonópontjának Apahidára áttevése anyagi tekintetben sorsát már eldöntötte: kereskedő-városá már nem lehet; magyar Zürichnek, Münchennek vagy Athenének kellene lenni, de a polgári szabadság elnyomásával ez sem lesz, mert hogy községi jövedelmeinket szaporíthassuk, oly magasra kell emelnünk vámot és városi adót, hogy már is nagyobb a drágaság városunkban, mint Pesten s Bécsben. Ez a tudományos intézeteknek egyedül elégséges akadályja. E sötét árnyat veti előre a jelenünk felett gondolkodó előtt szeretett városunk jövője.

Kilépésünknek meg kell még egy indokát említenünk. Ugy halljuk, Nagyméltóságú miniszter ur, hogy a 40-es munkálattal pártolói a mi munkálattalunk elveiből többeket átvettek; de azt is halljuk, hogy a kormány intenciójának megtudásával indokolják; pedig az ország tudja másfél hónapi erős tusánkat, tudja, hogy autonómiaunk védelmére mi keltünk, hogy dolgozataink az ellenzétésekkel közöltük, hogy ők azokat tetszés szerint használhatták. Mi nem mondottuk azt, a mit az ő pártlőnökük, hogy ha kisebbségben maradnak: műveket mint tulajdonukat, visszaveszik. Mi a közjóra odaadtuk

minden munkálattalunkat. Városunk ügye forog fenn, — a volt nézetünk — legyen a szervezési mű bárkié, csak jó s közboldogságra célzó legyen s mindenkit megnyugtasson. Ime az ellennézetiek dőllyős önzéseit mily majomszeretettel ragaszkodnak munkálattalukhoz! annyi igazságérzetet sem tanusítanak, hogy művek dicsőségéből nekünk bár legparányibb részt is juttassanak. Mi ismerjük elleneinket, jelszavuk: intolerancia és üldözés minden más nézet ellenében. Kédkedünk rajta, hogy ha mi bennmaradunk, vajjon sikerült volna künn a közvélemény előtt megbukott művekbe elveinkből vagy csak annyit is átvinnünk. Nekünk a távozás kockázata, lépését a politikai eszély s pártállásunk tette elengedhetlen tisztünnké, csak így, a felelősségnek egészen rájuk háritásával lehetett erkölcsileg kényszerítenünk 40-es társainkat meghajlásra.

Tényelőadásunk e terjedelmes és hű rajzából át fogja látni Nagyméltóságod, hogy a mik múlt évi szeptember 13-ka óta mostanig városunk képviselői-gyűlésében a kedélyeket ingerlék, a szervezési munkálattal bevezetőjét hátráltatták, s még hihetően sajnósbab következményeket is szülni fognak, egyedül a főispánnak és pártjának hibás és politikai eszély nélküli amz eljárásából következtek, hogy a 40-es bizottságot nem közmegnyugvást előidézőleg alkották össze, személyes tekintetekből kihagytak illetékes és hivatott képviselőket, s ezáltal a képviselő-testületnek egy tekintélyes része a 40-es bizottságban magát és elveit képviselve, a város érdekeit a maguk szempontjokból eléggé biztosítva nem látták: „Ex hoc fonte clades in populum patriamque fluxit.” A nyugtalanság e tűzszikráj átészlette, sőt növelte az, hogy az uralkodó-párt, nem levén nézeteivel szemben semmi ellenzék, egyik hibából a másikba esett: a vezérfonalul szolgáló 1870. XLII. t. cikkeket fölréztette, nagy tévedésekkel teljes munkáját tökéletesnek vélvén, a közgyűlésen annak elveit, rendszere, egész conceptioja elleni felszólalást személyeik és pártjuk elleni támadásnak vették, az ellennézeteket itt is elnyomni akarták, a főispánt a szavazási kérdések feltevésénél a házszabályok megszegésére kényszerítették, a kisebbség több tagjának jogát a főispánnal vita közben tetleges erőszakkal megtámadták, később kérészokolt határozattal jogaikat elvették, s ezáltal pártunkat terrorizálták, míg az uralkodó-pártbeliek közt egy január 1-je ótai vármegyei képviselő maig itt is amott is jogot gyakorol. Mig mi a gyűlésekben voltunk, általános vitaközben a leglényegesebb szavazásnál 30 pártolója volt a 40-es munk, később hatalmas szervezkedés után egy más kérdésben 29-el szemben 39 szavazója, mig mi a szervezési ügynek főispáni elnökle alatti tárgyalása ellen az ország előtt, hírlapilag 41-en tiltakoztunk, s a gyűlésből 25-ön távoztunk el; azután a tárgyalást csaknem tíres padok előtt azok folytatták, a kik készítették, később azoknak is alig 1/3 része által végeztek be a szervezést. — A hol, Nagyméltóságú Miniszter ur! mégis mindez törvényesnek és megnyugtatónak volt véve és kijelentve, ott mi jelen nem lehetünk, mert jelenlétünk csak súlyt kölcsönzött volna egy dolgozatnak, mely eredeti szerkezetében nézetünk szerént városunk szellemi és anyagi jólétének sirtját ásta volna meg.

Legyen a mi kilépésünk örök tiltakozás és munka ellen! Legyen eljárásunk erkölcsi tanuság városainkra nézve, hogy saját közügyeinknél a többségek a személyes és pártédek által magukat ne vezettessék. Mi is fiai vagyunk e városnak, terheit hordozzuk, hivatalokra nem vagyunk, nem önző érdekek vezetnek, csak jogainkkal kívánunk élni; nem engedhetjük elvitatanni az uralkodó párt által azt, hogy városunkat, közanyánkat mi is szerethessük, boldogsága művéhez mi is tehetőségünk szerint hozzájárulhassunk. Ezt kértük három hónap óta többségben levő képviselőtársainktól — sikertelenül.

Most a Főméltóságú Belügyminiszter urhoz mint a királyi képviselőjéhez s legfelsőbb hatóságához folyamodunk, tisztelettel kérvé igazságos, polgári jogainkra nézve védelmet, törvényes követeléseinkben támogatást. Az uralkodó többség velünk szemben eddigi jogsértéseit most még avval is tetézte, hogy külön munkálattalunknak a képviselői gyűlésből hivatalosan leendő felküdésére fenntartott jogunktól is hallgatólag megtagadta határozat által elejtett, s így csak a sérelmi ut maradt fenn számunkra. Kérjük azért Nagyméltóságodat, hogy a midőn a városi képviselő-testület nevében felterjesztett szervezési rendszabályzatot vizsgálata alá veszi, terjessék ki figyelmét a miénk is, a részletes vitákban jelen nem volt képviselőkére, mint olyanra, mely a város közérzetével inkább egyez, történelmi emlékezeit és autonómiaját védi, a polgári jogok iránt a törvény határáig tekintettel van, a mely a kedélyeket megnyugtatója s a közbékét és kiegyensúlyozást helyreállítani képes. Mily ut ezélszerű erre nézve, azt Nagyméltóságod bölcsesség és államférfui eszélye el fogja találni. Mi indokolt kérésünk méltányolásától sok ezer polgártársaink, városunk békeje és a közjó érdekében reméljük s e reményben igaz hazafiai tisztelettel vagyunk, —

A Nagyméltóságú Magy. Kir. Belügyminiszter urnak Kelt Kolozsvárt, 1872-n február 1-ső napján. Alázatos szolgálai: Simon Elek, Karvázy József, Cluj-Napoca.

